

Vernieuwende vormen van cultuurspreiding

Ineke van Hamersveld

was in 1999 hoofdredacteur van het Boekmancahier

Ineke van Hamersveld In het naoorlogse culturele klimaat is cultuurspreiding altijd een actueel thema gebleven. Dat blijkt wel uit de talloze initiatieven die er tot op heden zijn genomen. Zo zette de beeldhouwer Joh. Wertheim eind jaren vijftig met *Openbaar Kunstbezit* zijn particuliere beschavingsoffensief in. Hij beoogde het Nederlandse volk esthetisch te vormen. In de radiocursus bespraken specialisten de museumschatten. Wertheim hoopte een Gideonsbende van cultuurdragers te creëren, als barrière tegen de verloederding door de massacultuur. Hij maakte daarvoor wel gebruik van de massamedia: radio, televisie én kleurenreproducties, een noviteit in die jaren.

Ruim veertig jaar later presenteert Gerard Rooijackers zijn versie van cultuurspreiding. Net als Wertheim zet hij daarvoor de nieuwste media in, zoals internet en GPS-technologie. Zijn doel is echter democratisering van cultureel erfgoed en eigentijdse kunst. Deze moeten weer functie en betekenis krijgen in het leven van alledag. Hij verzet zich tegen musea die objecten uit hun oorspronkelijke omgeving losweken en van een nieuwe context en betekenis voorzien. Zij vertellen eendimensionale *safe stories*; Rooijackers wil 'een bonte verscheidenheid van trajecten' aanbieden waarin de bezoeker zelf zijn weg bepaalt.

Fieke Konijn laat in de rubriek 'Boeken' zien dat in Engeland binnen museumstudies al tien jaar wordt nagedacht over alternatieven voor de traditionele, door Rooijackers verfoeide werkwijze van musea. Een oplossing is om het publiek te beschouwen als een verzameling individuen met eigen leer- en leefstijlen die actief betekenis geven aan hun omgeving en de objecten daarin. Het publiek uitgangspunt te maken van beleid, vindt echter nog weinig ingang.

Naast particulieren en onderzoekers zoeken ook overheidsambtenaren naar vernieuwende -

en effectieve - vormen van cultuurspreiding. Daartoe behoort de poging kunst en cultuur op school te verankeren. Folkert Haanstra schetst de ontwikkelingen die onder meer hebben geleid tot invoering van de nieuwe en deels verplichte schoolvakken Culturele en Kunstzinnige Vorming 1, 2 en 3 (CKV1 en CKV2,3). Op scholen waar het vak CKV1 al is ingevoerd mag alles, concludeert Marcel van den Haak. Mits leerlingen op zinvolle wijze reflecteren en zich niet beperken tot populaire cultuur.

De invoering van cultureel erfgoed in het onderwijs - een invalshoek om onderwerpen te benaderen, geen apart vak - gaat niet vanzelf. Culturele instellingen en scholen hebben te weinig kennis, menskracht en geld; de infrastructuur is verkokerd en ontoereikend. Bureau Erfgoed Actueel probeert zowel scholen als culturele instellingen en overheden aan te sturen.

Bibliografische gegevens

Hamersveld van, I. (1999) 'Vernieuwende vormen van cultuurspreiding'. In: *Boekmancahier*, jrg. 11, nr. 41, 223.